Amőba-kvíz – kérdés-áttekintő

Téma: Világháborúk kora

1

Melyik két szövetségi rendszer állt szemben egymással az első világháború előestéjén?

2

Milyen esemény robbantotta ki közvetlenül az első világháborút?

3

Miért alakult ki elhúzódó állóháború az első világháborúban a tervezett gyors győzelem helyett?

4

Milyen újításokat vezettek be a hadviselő felek az első világháborúban?

5

Miért lépett be az USA 1917-ben a háborúba az antant oldalán?

6

Milyen katonai korlátozásokat írt elő a trianoni béke Magyarországnak?

7

Milyen politikai berendezkedést hozott létre a Nemzetgyűlés 1920-ban, és ki lett az államfő?

8

Mi volt a Bethlen–Peyer paktum lényege?

9

Milyen módszerekkel biztosította Bethlen a kormánypárt parlamenti többségét?

10

Mi volt a soproni népszavazás jelentősége?

11

Milyen körülmények tették lehetővé Hitler törvényes úton történő hatalomátvételét?

12

Mi volt a "hosszú kések éjszakája"?

13

Miért vezetett a szovjet kollektivizálás termelékenység-csökkenéshez és éhínséghez?

14

Mi jellemezte a sztálini terror koncepciós pereit?

15

Mi volt a Molotov–Ribbentrop-paktum, és mit tartalmazott a titkos záradéka?

16

Milyen területi revíziós sikereket ért el Magyarország 1938 és 1941 között?

17

Milyen körülmények vezettek Magyarország szovjet–német háborúba lépéséhez 1941-ben?

18

Miért omlott össze Horthy 1944. október 15-i kiugrási kísérlete?

19

Hogyan alakult a magyarországi zsidóság sorsa a német megszállás után, 1944 nyaráig?

20

Milyen magyar és külföldi személyek végeztek embermentő tevékenységet 1944-ben?

Megoldókulcs

A kulcsszavak félkövéren vannak kiemelve a válaszon belül.

1. Melyik két szövetségi rendszer állt szemben egymással az első világháború előestéjén?

Válasz: Az **antant** (Nagy-Britannia, Franciaország, Oroszország) és a **hármas szövetség** (Németország, Osztrák–Magyar Monarchia, Olaszország) állt egymással szemben, több egymást keresztező konfliktus (**gyarmati verseny**, **Elzász-Lotaringia**, **balkáni** érdekellentét) miatt.

Kulcsszavak: antant; hármas szövetség; gyarmati verseny; Elzász-Lotaringia; Balkán

2. Milyen esemény robbantotta ki közvetlenül az első világháborút?

Válasz: 1914. június 28. – ezen a napon **Szarajevóban** egy szerb nacionalista meggyilkolta **Ferenc Ferdinánd** trónörököst, ami után a Monarchia teljesíthetetlen **ultimátumot** küldött Szerbiának, majd július 28-án a **hadüzenet** is megtörtént.

Kulcsszavak: Szarajevó; Ferenc Ferdinánd; 1914. június 28.; ultimátum; hadüzenet

3. Miért alakult ki elhúzódó állóháború az első világháborúban a tervezett gyors győzelem helyett?

Válasz: A védekező fegyverek (**géppuska**, **szögesdrót**, **lövészárok**) fejlettebbek voltak a támadóknál, ezért az **erőviszonyok** kiegyenlítődtek, egyik fél sem tudott döntő túlerőt kivívni, így a frontvonalak megmerevedtek, és kialakult az **állóháború**.

Kulcsszavak: állóháború; géppuska; lövészárok; szögesdrót; erőviszonyok

4. Milyen újításokat vezettek be a hadviselő felek az első világháborúban?

Válasz: Többek között géppuskákat, **mérges gázokat**, **rádiót**, **repülőgépeket**, **tankokat**, páncélozott csatahajókat és **tengeralattjárókat** alkalmaztak.

Kulcsszavak: mérges gáz; tank; repülőgép; tengeralattjáró; rádió

5. Miért lépett be az USA 1917-ben a háborúba az antant oldalán?

Válasz: Az **USA hiteleket** nyújtott a briteknek és franciáknak, amit csak az **antant győzelme** esetén kaphatott volna vissza, ezért Oroszország **1917**-es kiválása után, a **korlátlan tengeralattjáró-háborút** is ürügyként felhasználva, hadba lépett.

Kulcsszavak: USA; hitelek; korlátlan tengeralattjáró-háború; 1917; antant győzelme

6. Milyen katonai korlátozásokat írt elő a trianoni béke Magyarországnak?

Válasz: A **trianoni béke** szigorú katonai korlátozásokat írt elő Magyarországnak: a **hadkötelezettség tilalma** érvényesült, **35 000 főben** maximálták a hadsereg létszámát, és tiltották a **modern fegyvernemek** (tank, repülő) tartását, amit a szomszédos **kisantant** országai is szigorúan felügyeltek.

Kulcsszavak: trianoni béke; hadkötelezettség tilalma; 35 000 fő; modern fegyvernemek; kisantant

7. Milyen politikai berendezkedést hozott létre a Nemzetgyűlés 1920-ban, és ki lett az államfő?

Válasz: Az ország államformája **király nélküli királyság** lett, ahol a **kormányzó szűkített uralkodói jogkört** gyakorolt; **1920. március 1.** – ezen a napon választották **Horthy Miklóst kormányzó**vá.

Kulcsszavak: király nélküli királyság; kormányzó; Horthy Miklós; 1920. március 1.; szűkített uralkodói jogkör

8. Mi volt a Bethlen–Peyer paktum lényege?

Válasz: Bethlen István és **Peyer Károly** szociáldemokrata vezető megkötött **paktuma** engedélyezte az **MSZDP** és a szakszervezetek legális működését, cserébe a szociáldemokraták vállalták, hogy nem szerveznek tömegsztrájkokat, és nem kifogásolják az államformát; ez fontos lépés volt a politikai **konszolidáció** felé.

Kulcsszavak: Bethlen István; Peyer Károly; MSZDP; paktum; konszolidáció

9. Milyen módszerekkel biztosította Bethlen a kormánypárt parlamenti többségét?

Válasz: Szigorúbb **választójogi cenzust** vezetett be, vidéken visszaállította a **nyílt szavazást**, létrehozta a **felsőházat**, valamint az **Egységes Párt** megalakításával kényelmes többséget biztosított magának – mindez egy **korlátozott parlamentarizmus** kereteit erősítette meg.

Kulcsszavak: választójogi cenzus; nyílt szavazás; Egységes Párt; korlátozott parlamentarizmus; felsőház

10. Mi volt a soproni népszavazás jelentősége?

Válasz: 1921-ben a **Rongyos Gárda** ellenállása és olasz közvetítés nyomán zajlott le a **soproni népszavazás** Sopronban és a **Burgenlandhoz** csatolt környékén, amelynek eredményeként a város Magyarországnál maradt, elnyerve a **civitas fidelissima** címet.

Kulcsszavak: soproni népszavazás; Rongyos Gárda; Burgenland; 1921; civitas fidelissima

11. Milyen körülmények tették lehetővé Hitler törvényes úton történő hatalomátvételét?

Válasz: A gazdasági világválság miatt megnőtt a szélsőségek támogatottsága, **1933**-ban **Hindenburg kancellár**rá nevezte ki Hitlert, a **Reichstag-felgyújtás** után szükségállapotot hirdettek, majd megszületett a **felhatalmazási törvény**, amellyel a parlament kizárásával is lehetett kormányozni.

Kulcsszavak: Hindenburg; kancellár; Reichstag-felgyújtás; felhatalmazási törvény; 1933

12. Mi volt a "hosszú kések éjszakája"?

Válasz: A **hosszú kések éjszakája** elnevezésű eseménysorozat során **1934**-ben Hitler egyetlen éjszaka alatt tőrbe c**salta** és kivégeztette az **SA** vezetőit, köztük **Ernst Röhm**öt, az akciót az **SS** hajtotta végre, mert az **SA** vezetői a nagytőke vi**sszaszor**ítását (második forradalmat) követelték.

Kulcsszavak: hosszú kések éjszakája; SA; Ernst Röhm; 1934; SS

13. Miért vezetett a szovjet kollektivizálás termelékenység-csökkenéshez és éhínséghez?

Válasz: A szovjet **kollektivizálás** során a parasztokat **termelőszövetkezetekbe** kényszerítették, megszűnt az egyéni érdekeltség, a **kulákokat** üldözték, és jelentős **termésátlag-csökkenés** következett be, aminek következtében az 1930-as években elsősorban Ukrajnában milliók haltak éhen (**holodomor**).

Kulcsszavak: kollektivizálás; kulák; termelőszövetkezet; holodomor; termésátlag-csökkenés

14. Mi jellemezte a sztálini terror koncepciós pereit?

Válasz: A **sztálini koncepciós perek** koholt vádak (pl. fasiszta vagy **Trockij** híveinek nevezett trockista összeesküvés) alapján előre megtervezett eljárások voltak, amelyekben a fő bizonyíték a kínzással vagy zsarolással kicsikart **beismerő vallomás** volt; céljuk a vádlottak nyilvános lejáratása, a hatalom megszilárdítása, illetve sokak esetében a **GULAG** kényszermunkatáboraiba száműzés vagy kivégzés volt, mindezt **Sztálin** irányítása alatt.

Kulcsszavak: koncepciós per; Sztálin; beismerő vallomás; Trockij; GULAG

15. Mi volt a Molotov–Ribbentrop-paktum, és mit tartalmazott a titkos záradéka?

Válasz: A **Molotov–Ribbentrop-paktum** keretében **1939**. augusztus 23-án Németország és a Szovjetunió **megnemtámadási szerződést** kötött; a szerződés **titkos záradéka** szerint **Lengyelország felosztása** volt a cél, a szovjet érdekszférába sorolva emellett a Baltikumot és Besszarábiát is.

Kulcsszavak: Molotov–Ribbentrop-paktum; 1939; megnemtámadási szerződés; titkos záradék; Lengyelország felosztása

16. Milyen területi revíziós sikereket ért el Magyarország 1938 és 1941 között?

Válasz: Az **első bécsi döntéssel** (1938) a Felvidék déli sávját szerezte vissza Magyarország, majd **Kárpátalja** is visszakerült (1939), a **második bécsi döntéssel** (1940) **Észak-Erdélyt**, végül 1941-ben a **Délvidéket** szerezte vissza.

Kulcsszavak: első bécsi döntés; Kárpátalja; második bécsi döntés; Észak-Erdély; Délvidék

17. Milyen körülmények vezettek Magyarország szovjet–német háborúba lépéséhez 1941-ben?

Válasz: Kassa bombázása 1941. június 26. napján történt – az elkövetőjét a mai napig nem lehet teljes biztonsággal megállapítani –, és erre hivatkozva **Bárdossy László** miniszterelnök kormánya rögzítette a **hadiállapot** beálltát a Szovjetunióval, amit **Horthy Miklós** kormányzó is jóváhagyott.

Kulcsszavak: Kassa bombázása; 1941. június 26.; hadiállapot; Horthy Miklós; Bárdossy László

18. Miért omlott össze Horthy 1944. október 15-i kiugrási kísérlete?

Válasz: Horthy **1944. október 15.** napján megkezdett **kiugrási kísérlete** azért omlott össze, mert a magyar vezetés nem készítette fel kellően a hadsereget és az államapparátust az átállásra; a németek felkészülten reagáltak, letartóztatták az átállást végrehajtó tiszteket, és **Horthy Miklós fia** elrablásával zsarolták a kormányzót, aki végül átadta a hatalmat **Szálasi Ferencnek**, ezzel megtörtént a **nyilas hatalomátvétel**.

Kulcsszavak: kiugrási kísérlet; 1944. október 15.; Szálasi Ferenc; Horthy Miklós fia; nyilas hatalomátvétel

19. Hogyan alakult a magyarországi zsidóság sorsa a német megszállás után, 1944 nyaráig?

Válasz: Sztójay Döme kormánya idején a magyarországi zsidókat **sárga csillag** viselésére kötelezték, végrehajtották a **gettósítást**, majd a magyar csendőrség aktív közreműködésével néhány hét alatt a **deportálás** keretében mintegy félmillió vidéki zsidót hurcoltak el **Auschwitzba**.

Kulcsszavak: Sztójay Döme; sárga csillag; gettósítás; deportálás; Auschwitz

20. Milyen magyar és külföldi személyek végeztek embermentő tevékenységet 1944-ben?

Válasz: Többek között Sztehlo Gábor, Slachta Margit, **Salkaházi Sára**, **Apor Vilmos** és Mindszenty József magyar egyházi személyek, valamint **Angelo Rotta**, Karl Lutz és **Raoul Wallenberg** diplomaták mentettek zsidókat, gyakran életük kockáztatásával; Wallenberg és a semleges országok képviselői több tízezer **menlevél** kiállításával biztosítottak oltalmat az üldözötteknek.

Kulcsszavak: Raoul Wallenberg; Angelo Rotta; Salkaházi Sára; Apor Vilmos; menlevél